

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

XLIV. Amor, tela penelopes

urn:nbn:de:bsz:31-101049

DAN. HEYNS. **B** Asia poscebam paucissima, Rossa negavit;
LIB. 4. ELEG. 11. Nil petii, vultus junxit amica suos.
Scilicet hæc voto gens est contraria nostro,
Sit pacata magis, protenus ibit amor.

TERENT. EVN. *Vbi velis nolunt, ubi nolis, volunt ultro.*

Maken

Maken en breken, zijn liefdes treken.

Comt siet hier, soete jeugt, de krachten deser beken,
 Haer nat plach uytter aert een sackel aen te steken,
 En so daer eenich licht ontrent het vvater quam,
 Dat gingh in haesten uyt en treurde sonder vlam.
 Dus gaet mijn lief te vverck, mijn droefheyt doetsse spelen,
 Mijn vvater maechtsse vier, mijn vreugde doetsse quelen;
 Siet dus staen sy en ick geduerigh in geschil,
 Om dat sy niet en doet, als dat ick niet en vvil.

Amor, tela Penelopes.

F*lumine cum Dodona tuo fax viva rigatur,
 Stridet, & à gelido victa liquore, perit:
 Fer, puer, huc sine luce facem, mirabitur hospes
 E medio flammæ profiliissè lacu.
 Mira cano, sed amica modo me tractat eodem;
 Hanc ego vim graji fontis habere putem:
 Illa movens calidoque gelu, gelidoque calorem,
 Me cupiente fugit, me fugiente cupit.*

Alterner fait aymer.

Quant je suis eschauffé, tu refroidis mon ame,
 Quant je suis refroidi, renaitre fais ma flame,
 Donnant un contre-poix a l'un & l'autre humeur:
 D'une immortelle mort ainsi, hélas ! je meurs.

Kk 3

In 's prijs

*In 's princen hof, wort gont tot stof,
En stof tot gont, wee! die'r op bout.*

Dodona 't vvonder nat, een priince van de beken,
Can blussen vvatter brant, dat niet en brant, ontfteken.
Vraeght yemant vvat dit beelt den leser seggen vvilt?
Weet dat het feltfaem vocht niet van het hof verschilt:
De groote lieden cleyne, de cleyne groot te maken,
Zijn veel-tijts in het hof niet als gemeene faken:
De knecht wort daer eē heer, maer strax verloopt de cans,
Want die het al vermocht is weder sonder glans.

Fons Dodonæ, aula.

M*fra tuis (ita fama canit) Dodona scatebris
Profiliit grajo lympa sacrata Iovi.
Hæc solet accensos extinguere fontibus ignes,
Nec minus extinctas igne ciere faces.
Regis habet genium, regi sacra lympa deorum,
Dodonæ procerum limina fonte madent.
Clara tenebrosis, illustribus aula tenebras
Mutat, & alternas gaudet habere vices.*

À la court du roy, grand desarroy.

VEus tu sçavoir, amy, que c'est l'eau de Dodone?
C'est ce que font couler les princes de leur throne.
Le roturier vilain splendide tost devient,
L'illustre cependant son lustre ne retient.

FONS

FONS DODONÆ AVLA.

Polybius aulicos a similes dixit calculis abacorum, qui & secundum voluntatem calculatoris modo obolum aneum, modo talentum valent: cum plerumque, ut videmus, superiores calculi, si latius sese extendant, ilico in inferiorem locum redacti, nullo ferè sint numero. Gaudent plerique principum summos imos, imos summos reddere, & solo nutu quoslibet aut miseros, aut beatos efficere. *Tota sanè aulica hac comitia affectus dirigit, & fato quoddam, ait Tacitus, ac sorte nascendi, ut cetera, ita principum inclinatio in hos, offensio in illos est, & saepe unius causa diversi, imò contrarii eventus. Alexander pyratam, quod liberius in eum dixisset, à consiliis sibi esse voluit. Ramirus Hispaniarum rex undecim viros nobiles, eadem ferè de causa, gladio percuti iussit, addito elogio; Non sabelae volpeja, con quien trobeja Passus ergo hic lubricus, & ad lapsum pronus. quid remedii? nullū aliud nisi veterani istius, injurias facere, gratias agere.*

DE hovelinghen werden van Polybio vergeleken met reken-penningen, die naer de wille vanden rekenaer, somtijds ponden, somtijts penninghen, somtijds maer myten en doen, en veelrijts als de hoochste leg-penninghen by hem wat te breed uytgestreckt zijn, so kort hy die weder op, en leydtie in een leegher plaetse neder. Voorwaer gheheel dese hoofsche verheffinge hanght gantsch en al aen den inval vande princen: Want door seker heymelijck gheluck, ofte ongheluck valt der selver gheneghentheyde op dese, en haer oawille op de ghene, en men chmael uyt een en de selve oorlaecke rylen verscheyden, ja strydige werkinghen. Alexander maecte een zeeroover tot sijn raetdsheer, om dat hy vry uyt, en leppich ghenoech op hem gesproken hadde. Ramirus daer-en-teghen dede, om ghelijcke oorlaeke, elc edelluyden vande beste des landis, de kop af-houwen, een quinck-flach daer by yocghende,

2 Vosje en weet niet met wie het speelt, seyde hy. 'c is dan op dese padt gantsch liberich om gaen, gantsch sorghelijck om te vallen. Wat raedt hier teghens? Gheen andere, als die vanden ouden hovelinck, dewelcke ghevraecht zijnde, by wat middel hy tot een seltsaem dingh (te weten tot ouderdom) te hove ghekomen was, gaf voor antwoorde: met onghelijck te lijden, en danck hebt toe te segghen.

SENEC.

AGAMEM.

SALVST. INGVRT.

Vra pudorque
Fugiunt aulas,
Sequitur tristis
Sanguinolentâ
Bellona manu;
Quaeque semper

Vrit Erynnis,
Tumidas semper
Comitata domos,
Quas in plano
Qualibet hora
Tulit ex alto.

Regum voluptates ut vehementes, sic
mobiles sunt, saepe sibi ipsi adversa.
Pierre. Math. lib. 2. Narr.

IL faut a la court, comme en pais d'en-
nemy avoir l'œil par tout, tourner la
teste a tout ce qui se remue, jamais on y
est sans batement de cœur.

2. CORINT.

Den duyvel quelt de gheloovighe, helpt de goddeloose.

MEn vont vvel eer eē beec ontrent de griecsche strandē
 Die bluschte sackels uyt hoe krachtig datse branden;
 Die gaf in tegendeel een vier, een helle vlam,
 Die gaf een sackel licht, die sonder luyfter quam.
 Wat leert dit seltsaem nat? de viant vander hellen
 Die pooght de strenge vvet den vromen voor te stellen;
 Dies staet haer svvack gheloof om uyt te zijn geblust,
 Tervvyl een vverelts kint in Christi lijden rust.

Sic rerum invertitur ordo.

F*ax lymphis Dodona tuis immersa necatur
 Quae micat igne; nitet, quae sine luce fuit:
 Fons sacer iste Deo, sic pristina credidit aetas,
 At Deus hic stygii rex Acherontis erat.
 Patrat idem cum fonte suo regnator averni,
 Ordinis inversi gaudet & ille dolis:
 Nempe pios rigida percellit acumine legis,
 Blanditurque malis sanguine, Christe, tuo.*

2. CORINTH. 2. II.

*Que satan ne gaigne le dessus, car nous n'ignorons
 point ses machinations.*

DOdone, par ton eau, la mesche tost s'enflame,
 Et le flambeau brullant pert aussi tost son ame,
 Le satan met les bons en doubte, par la loi,
 Blandissant les meschans par une vaine foi.

SIC

SIC RERVM INVERTITVR ORDO.

INter plurimas diaboli fraudes ac astutias, non infimum locum ea obtinere mihi videtur, quâ verum lumen, id est, fiduciam piorum in Deum rigori legis, tanquam aqua immersam, extinguere satagit; & contra facem emortuam, id est, impiorum conscientiam igne, ex aquis petito, id est, præposterâ ac perversa fide, studet accendere. Sed de his emblemata. In multis alijs adeò magna est vicinitas, ac similitudo veri ac falsi, ut facillimè, vel naturali hominum corruptione, vel machinatione diaboli, alterum loco alterius obrudi nobis possit. Ex multis exemplis unum habe, sed quotidianum. Tamesi malum nihil aliud sit, quam defectus boni, persuadet tamen sibi unusquisque se viri boni nomen implevisse, si malum fortè vitaverit, id est, si nec sicarius, nec fur, nec scenerator, dici possit; cum sanè multo altius, ut bonus quis dici possit, enitendum sit: amandū quippe est, dandum est, adjuvandū est. Virtutem enim non defectum, sed opus esse, non in otio aut quiete, sed in ipsa actione consistere, nec satis esse malo abstinuisse, at bonū insuper faciendum esse, in Christi scholâ indies docemur. Securis, clamat baptista, arbori apposita est, qua fructus bonos, &c.

Onder andere listighe aenflaghen des duyvels, en is gheenins de minste, dat hy het ware licht der gheloovighe (welck is haer valt vertrouwen op Gode, in Christo Iesu) in de strengicheyt des wets, als in een doodelijck water, soeckt te verfinoren: ghelijck hy daeren reghen den dooden en uytgheblusten fackel, (dat is de afghebrande ghewisse der goddeloofen) met een vyer uyt het water ghenomen, dat is, met een verkeert en ayerechts gheloove, poocht te ontfleken. Doch hier van werdt int sinne-beeldt ghesproken. In veel andere saken is foodanighen grooten nabuericheyt des goedts ende quaets, des waerheytts ende der leughen, dat lichtelijck, ofte door den bedorven aert der menschen, ofte door de listicheyt des duyvels het eene voor het andere ons inde hant kan ghefeken werden. Van veel exempelen isser dit eene. Hoe wel het quaedt niet anders en is, als ghebreck of dervinghe van goet, nochtans laet een yeghelijck sich voorstaen, den naem van een goet man verdient te hebben, soo hy sich maer van het quaet en onthoudt; dat is, soo hy misschien gheen moordenaer, geen dief, gheen woekenaer bevonden en wert, daer nochtans, om een goet man te wesen, al vry vorder ghegaen moet zijn. Men moet niet alleenlijck nalaten de ghebreken voren vermelt, maer in plaerte van de selve lief hebben, geven, en helpen. Want de deucht gheen gebreck, maer een werck te zijn, niet in ledicheyt, maer in arbeyt ende werckinghe te bestaen, werdt ons inde schole Christi daghelijcx gheleert. De byle, roept Iohannes de dooper, is aen den boom gestelt, en die geen goede vruchten en draecht sal uytgheroeyt werden.

GREGOR. 14. MORAL.

Hostis noster quanto magis nos sibi rebellare conspiciat, tanto amplius

expugnare contendit: Eos autem pulsare negligit, quos quieto inter se possidere sentit.

Ll

IAM